

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

3 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Góra-Błaszczkowska (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Jacek Grela

SSN Dariusz Pawłyszcz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 3 kwietnia 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej S.N.-S.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi

z 23 września 2020 r., I ACa 976/19,

w sprawie z powództwa S.N.-S.

przeciwko X. Niestandaryzowanemu Funduszowi Inwestycyjnemu Zamkniętemu

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności,

- 1. oddala skargę kasacyjną;**
- 2. nie obciąża S.N.-S. kosztami postępowania kasacyjnego;**
- 3. przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Łodzi
na rzecz adwokata R.K. 4050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych
powiększonych o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem
wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną
powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

Jacek Grela Agnieszka Góra-Błaszczkowska Dariusz Pawłyszcz

(P.H.)

UZASADNIENIE

S.N.-S. wystąpił przeciwko X. Niestandardyzowanemu Funduszowi Inwestycyjnemu Zamkniętemu z siedzibą w W. (dalej jako X., pozwany), o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności. Tytułem wykonawczym był nakaz zapłaty wydany 7 kwietnia 2017 r. przez Sąd Okręgowy w Łodzi, w sprawie sygn. akt II Nc 111/17, zaopatrzony w klauzulę wykonalności nadaną postanowieniem Sądu Okręgowego w Łodzi z 28 lipca 2017 r.

Wyrokiem z 4 czerwca 2019 r. Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił powództwo o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności (pkt I) oraz orzekł o kosztach procesu (pkt II).

Wyrokiem z 23 września 2020 r. Sąd Apelacyjny w Łodzi, po rozpoznaniu apelacji powoda, oddalił apelację (pkt 1) oraz orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego (pkt 2).

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy, zgodnie z którymi S.N.-S. zaciągnął kredyt w Banku S.A.; w 2001 r. przestał go spłacać. 26 stycznia 2016 r. Bank S.A. dokonał przelewu przysługującej mu wierzytelności na rzecz X. Niestandardyzowanego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą w W.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z 7 kwietnia 2017 r., sygn. akt II Nc 111/17, Sąd Okręgowy w Łodzi nakazał S.N.-S., aby zapłacił X. kwotę 75 431,56 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 20 marca 2017 r. do dnia zapłaty.

S.N.-S. nie odebrał przesyłki z odpisem nakazu zapłaty i pozwem; ale wobec jej prawidłowego awizowania uznano, że przesyłka została doręczona 2 maja 2017 r.

Postanowieniem z 28 lipca 2017 r. Sąd Okręgowy w Łodzi nadał nakazowi zapłaty klauzulę wykonalności.

21 sierpnia 2017 r. X. złożył do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego.

7 września 2017 r. komornik wezwał S.N.-S. do zapłaty należności. 15 lutego 2018 r. powód wniósł zażalenie na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności wraz ze sprzeciwem od nakazu zapłaty. W uzasadnieniu wskazał, że jego adres wskazany w pozwie jest nieaktualny od marca 2009 r. z uwagi na jego eksmisję z tamtego lokalu. W sprzeciwie podniósł zarzut przedawnienia roszczenia.

Postanowieniem z 2 marca 2018 r. Sąd Okręgowy w Łodzi odrzucił sprzeciw, jako złożony z przekroczeniem terminu 2- tygodniowego na jego wniesienie. Jednocześnie Sąd wskazał, że w piśmie zawierającym sprzeciw nie zawarto wniosku o przywrócenie terminu do jego wniesienia.

Postanowieniem z 27 marca 2018 r. Sąd Okręgowy w Łodzi odrzucił zażalenie na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności jako spóźnione. Postanowieniem z 30 sierpnia 2018 r. Sąd Apelacyjny w Łodzi oddalił zażalenie.

Sądy obu instancji uznały powództwo o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności za bezzasadne. Do przedawnienia w sprawie doszło przed powstaniem tytułu egzekucyjnego; podstawą powództwa opozycyjnego mogą być tylko (poza wyjątkiem z art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c.) zdarzenia późniejsze. Sądy uznały, że ustawa z 13 kwietnia 2018 r. o zmianie kodeksu cywilnego i niektórych innych ustaw nie odnosiła się do możliwości wykonywania (egzekwowania) wydanych wcześniej prawomocnych orzeczeń sądowych. Żaden z przepisów międzyczasowych tej ustawy nie odnosił się do roszczeń, stwierdzonych prawomocnym orzeczeniem sądu. Przepisy wywołujące skutek retroakcji muszą podlegać ścisłej wykładni, jako wyjątki od zasady wyrażanej w art. 3 k.c.

Pozew o zapłatę został wniesiony przez X. w 2017 r., a nakaz zapłaty uprawomocnił się 16 maja 2017 r. Tym samym w dacie wejścia w życie nowelizacji kodeksu cywilnego biegł już termin przedawnienia roszczenia stwierdzonego prawomocnym orzeczeniem, zgodnie z art. 125 k.c.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wywiódł powód, zaskarżając go w całości. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucono:

1. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. przez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że zmiana stanu prawnego, która w sposób retroaktywny spowodowała niemożność egzekwowania roszczenia stwierdzonego tytułem egzekucyjnym, nie jest zdarzeniem objętym hipotezą tego przepisu;
2. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:
 1. art. 3 k.c., art. 5 ust. 4 i 8 ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 1104) o zmianie kodeksu cywilnego oraz niektórych innych ustaw, zwanej dalej „ustawą nowelizującą”, w zw. z art. 117 § 2¹ k.c. i w zw. z art. 125 § 1 k.c. przez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że wsteczne działanie art. 5 ust. 4 ustawy nowelizującej w zw. z art. 117 § 2¹ k.c., objawiające się utratą zaskarżalności roszczenia przeciwko konsumentowi z mocy samego prawa od chwili pierwotnego upływu terminu przedawnienia, nie dotyczy roszczeń stwierdzonych prawomocnym orzeczeniem sądu, zaś przedawnienie sąd bierze w takim wypadku pod uwagę z urzędu dopiero po upływie terminu przewidzianego w art. 125 § 1 k.c.;
 2. art. 3 k.c., art. 4 ust. 5 ustawy nowelizującej w zw. z art. 117 § 2¹ k.c., art. 123 § 1 pkt 1 k.c. art. 124 § 2 k.c. przez niezastosowanie w drodze analogii art. XXXV pkt 1 przepisów wprowadzających k.c. w powiązaniu z tymi przepisami, polegające na pominięciu, że przerwanie biegu terminu przedawnienia należy oceniać według przepisów sprzed nowelizacji tylko do czasu przed dniem upływu ustawowego terminu przedawnienia.

Na tych podstawach skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Łodzi do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty skargi kasacyjnej okazały się niezasadne.

Przepis art. 840 § 1 punkt 2 k.p.c. stanowi, że dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może oprzeć powództwo także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, na zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zgłoszenie tego zarzutu w sprawie było z mocy ustawy niedopuszczalne, a także na zarzucie potrącenia.

Badaniu podlega zatem tylko, czy po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiły zdarzenia, wskazane w treści cytowanego przepisu.

Zarzut skargi dotyczył błędnej wykładni cytowanego wyżej przepisu, polegającej na przyjęciu, że „zmiana stanu prawnego, która w sposób retroaktywny spowodowała niemożność egzekwowania roszczenia stwierdzonego tytułem egzekucyjnym, nie jest zdarzeniem objętym hipotezą tego przepisu”. Zarzut ten jest całkowicie bezpodstawny.

Sąd Najwyższy w swoich orzeczeniach konsekwentnie przyjmuje, że art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. nie służy do korygowania błędów sądu orzekającego, popełnionych w toku postępowania zakończonego wydaniem wyroku, będącego tytułem egzekucyjnym w sprawie (zob. np. uchwały Sądu Najwyższego: z 23 maja 2012 r., III CZP 16/12; z 2 lutego 2011 r., III CZP 128/10; postanowienie SN: z 29 lutego 2024 r., I CSK 995/23; z 25 września 2019 r., IV CSK 573/18).

Tytuł egzekucyjny w sprawie został wydany 7 kwietnia 2017 r., a postanowieniem z 28 lipca 2017 r. nadano mu klauzulę wykonalności. 21 sierpnia

2017 r. Pozwany złożył wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego; a 7 września 2017 r. komornik wezwał powoda do zapłaty należności. Wniesione przez powoda środki zaskarżenia okazały się bezskuteczne.

Ustawa z dnia 13 kwietnia 2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 1104) o zmianie kodeksu cywilnego oraz niektórych innych ustaw, zwanej dalej „ustawą nowelizującą” weszła w życie 30 dni po jej ogłoszeniu, które nastąpiło 8 czerwca 2018 r. Zatem w dacie jej wejścia w życie istniała już tytuł wykonawczy, którym jest tytuł egzekucyjny zaopatrzony w klauzulę wykonalności.

Przepis art. 5 ust. 4 ustawy nowelizującej stanowi, że roszczenia przedawnione przysługujące przeciwko konsumentowi, co do których do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy nie podniesiono zarzutu przedawnienia, podlegają z tym dniem skutkom przedawnienia określonym w ustawie zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Powołany przepis ma zastosowanie, jeżeli spełnione są dwie przesłanki pozytywne: roszczenie przysługuje przeciwko konsumentowi i przedawniło się przed datą wejścia w życie noweli oraz spełniona jest przesłanka negatywna polegająca na tym, że przed tą datą nie podniesiono zarzutu przedawnienia. Jak zatem trafnie uznał Sąd Apelacyjny, w przypadku roszczeń kierowanych wobec konsumentów, które uległy przedawnieniu przed dniem wejścia w życie ustawy, zastosowanie znajduje dodany przepis art. 117 § 2¹ k.c. przez co ustawa ma charakter retroaktywny.

Zatem jeżeli przed wejściem w życie nowelizacji upłynął termin przedawnienia, a po jego upływie wydano (wobec niepodniesienia zarzutu przedawnienia) prawomocne orzeczenie sądowe zasądzające przedawnione roszczenie, to art. 5 ust. 4 noweli nie uchybia temu orzeczeniu, które także od tej daty może zostać wykonane. Regulacje o charakterze retroaktywnym wprowadzone ustawą z 13 kwietnia 2018 r. odnoszą się wyłącznie do możliwości dochodzenia roszczenia, a nie do zobowiązań stwierdzonych już tytułami wykonawczymi.

Sąd Najwyższy dzieląc stanowisko sądów powszechnych, że przepis ten nie dotyczy roszczeń stwierdzonych prawomocnym orzeczeniem sądu, zauważa, że w przeciwnym wypadku dłużnicy, co do których przed dniem wejścia w życie ustawy wydano prawomocne orzeczenia, mogliby uchylić się od ich wykonania podnosząc zarzut przedawnienia. Podzielenie poglądu skarżącego doprowadziłoby do całkowitego rozchwiania systemu prawnego, w którym prawomocne orzeczenia zostałyby po swoim wydaniu uznane za nie wywołujące w istocie skutków prawnych. Hipotetycznie, nawet orzeczenia wydane kilka lat wcześniej nie mogłyby być egzekwowane. W ten sposób doszłoby do zanegowania powagi rzeczy osądzonej obejmującej prawomocne orzeczenia sądów powszechnych. Prezentowana w skardze interpretacja ustawy nowelizującej prowadziłaby do nieakceptowalnych w państwie prawa skutków w postaci pozbawienia prawomocnych orzeczeń ich mocy wiążącej.

Rację miały sądy powszechne przyjmując, że w przypadku powództwa opozycyjnego ewentualne przedawnienie będzie brane pod uwagę z urzędu dopiero po upływie terminu przewidzianego w art. 125 § 1 k.c.

Przedawnienie roszczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym wystawionym przeciwko powodowi, tj. nakazem zapłaty z 7 kwietnia 2017 r. opatrzonym klauzulą wykonalności z 28 lipca 2017 r. nastąpiłoby 28 lipca 2027 r., w oparciu o przepisy nowe - 6 lat od wejścia w życie ustawy nowelizującej, czyli 9 lipca 2024 r. Zatem w dacie orzekania przez sądy powszechne termin przedawnienia nie upłynął.

Pozwany przerwał bieg przedawnienia poprzez wszczęcie egzekucji (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.), a w związku z tym, że postępowanie egzekucyjne nie zostało ukończone, przedawnienie nie biegnie w czasie jego trwania (art. 124 § 2 k.c.).

Mając na uwadze zaprezentowane argumenty, Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., jako nie mającą uzasadnionych podstaw.

Uwzględnivszy charakter roszczenia dochodzonego przez powoda,

stosownie do art. 102 k.p.c. Sąd Najwyższy odstąpił od obciążania powoda kosztami postępowania na rzecz Skarbu Państwa.

O wynagrodzeniu pełnomocnika reprezentującego powoda z urzędu Sąd Najwyższy orzekł stosownie do § 2, § 4 ust. 1, § 8 pkt 6 oraz § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2024 r. poz. 763).

Jacek Grela Agnieszka Góra-Błaszczkowska Dariusz Pawłyszczko

(P.H.)

[a.ł.]